Amikor én még bakfis voltam…

Húsvét: Amíg kisebbek voltunk meghatározó volt a locsolók száma. Tizenhat éves koromban jöttek az egyetemisták: Hársing Lulu, Csőregh Laci, Szatmári Pityu, stb. Egyik húsvét hétfő alkalmából a locsolni induló csapat a templom karzatáról annyira sürgette a legátus Zergi Gábort, hogy kifelejtette a Miatyánkot. Ennek sok ugratás lett a következménye. Kisiskolás koromtól Vangyel Emma volt a barátnőm, de a polgári után Ő Debrecenben tanult tovább, így csak a szünetek maradtak meg részünkre. Náluk mindig sok fiatal gyűlt össze Vangyel Tibi mellett a négy Pardy fiú, mint rokon, meg Hagymási Sanyi. Ping-pong csatákkal, kártyázással, társasjátékokkal múlattuk az időt, de belefért a zene, ének, vers is. Számomra meghatározó értelmiségi ember volt Sipos nagytiszteletű Úr, aki hihetetlen testi és szellemi energiát fordított a fiatalság nevelésére. A saját nyolc gyermeke mellett a KIE-ben (Keresztyén Ifjúsági Egyesület) maga köré gyűjtött sok fiatalt és Biblia és Zsoltár ismeretek mellett teret adott játékokra, amolyan *ki–mit tud félére* is. Ez az egész természetesen nem volt középiskola függő. Gimnáziumi énekkarunk karcagi fellépése és az azt követő diákbál után kaptam egy üdvözlőlapot Nyíri Miklós nevezetű diáktól. Ő nem tudta a címemet és a gimnáziumba küldte. Ez Juhász Imre igazgatósága alatt volt, aki behívatott az irodába, kinyitotta a porcelánfogantyús szép vaskályha ajtaját, és a levelet olvasatlanul a tűzbe dobta. Ennek eredményeként kb. négy éven át, komoly levelezést folytattam Miklóssal, aki nagy irodalmár volt, verseket is írt (ki nem?) és 6–10 oldalas levelekben váltottuk meg a világot. Édesapja tanító volt, Ő orvos akart lenni, nem vették fel, jogász lett és úgy tudom 56-ban disszidált. Nem volt szerelem, mindvégig magázódtunk. Juhász igazgató édesanyja és testvére a mi utcánkban lakott, így iskolán kívül is találkoztunk és beszélgettünk. (Ez elég egyoldalú volt, Ő kérdezett én felelgettem. Gulyás Laci rögeszméje az, hogy gyengéd érzelmeket táplált irántam, de én nem így fogtam fel, hiszen felsége, két gyereke volt, no meg + 20 év). Egyébként 1951-ben akkor már Budapesten a Gizella gimnázium igazgatója volt. Tőle kaptam nyomtatványt az egyetemi jelentkezésemhez, mert a kisúji iskolám többszöri kérésemre elutasított. Mai napig sem tudom miért. 1948 nyarán az iskola elküldött egy háromhetes táborba, ami Nógrádverőcén volt. Ott derült ki, hogy valami átnevelő képző lett volna. Kikerültem egy egyházi iskolából, ahol nem is hallottunk mozgalmi múltról és főleg az akkori jelenről. A lányok főleg pesti középiskolából jöttek, közöttük volt Vértes Éva, aki később külföldi tudósítója lett az MTI-nek. Páran voltunk vidékiek és nagyon tudatlanok. Az egész arra jó volt, hogy akkor, amikor az ápolónőképzőbe kerültem, nem értek meglepetések. Ide tudom kapcsolni a Népi Kollégium megalakulását 1948 őszén. Próbáltak engem is aktivizálni, gondolom a verőcei tábor kapcsán, de ebből szerencsére sikerült kihátrálnom. A szüleim sem tartották jó dolognak, és akkor már a fő téma az érettségi volt. Előveszem néha a kis amatőr képeket. A városháza parkjában Kiss Pista félszegen ül Balog Ilus mellett. Tizenhárom boldog fiatal, azután csak a lányok, egy homályos majálisi kép 1948-ból. Tóth Karcsi vékony lábszárakkal, mi felszolgáló lányok fehér köténben, kendővel a fejünkön. Fekete Kati is ott van még velünk. Ő azon a nyáron a bolgár tengerparton üdült. Onnan kaptam tőle egy képeslapot és azután kimentek Izraelbe Komlós Imrével és Weisz Gyurival. Többé nem akart, vagy nem volt lehetősége jelentkezni. Sajnáltam, hogy elment, szerettem, nyitott értelmes lány volt. Még egy néptáncos kép, a táncot Porcsalmi tanár úr tanította be.

Hol vagytok régi diákok???

vargakati

Az iskola óriásinak tűnt, komoly és tiszteletet parancsoló volt, amikor először átléptem küszöbét, én pedig nagyon kicsi, termetre is, életkorra is. Éppen betöltöttem 10. évemet. A beiratkozás után a bejárati lépcsőház jobb oldali kis szobájában elhelyezett kölcsönkönyvtárból kaptam meg a könyveimet. Év elején megkaptam, év végén visszaszolgáltattam a könyveket, ügyelve arra, hogy az utánam következő ugyanolyan állapotban kapja meg, mint ahogy én is átvehettem.

Alsós kisdiák korunkban osztálytermünk a földszinten volt, baloldalon. Az osztály 3 részből tevődött össze: az”*elit*”, az egymást már ismerő internátusbeliek, a bejárók zajos csapata, és mi helybeliek, a maradék. Két elemi iskolai osztálytársam, Lévai Pali és Gönczy Sanyi kivételével mindenki ismeretlen volt számomra. Nagyon meg voltam szeppenve.

Tanáraink, meglett, idősebb korosztálybeli, szigorú, de jó lelkű, gyerekeket nem kimutatva szerető, türelmes pedagógusok voltak. Lassan megismertük egymást, barátságok alakultak ki, és ahogy kamaszodni kezdtünk, már a csínytevés is szorosan hozzátartozott egyéb iskolai tevékenységeimhez. Visszaemlékszem László tanár úr fenyegetésére: „Ne fecsegj fiam, mert kiültetlek a hóra.”

A háború kiteljesedésével kényszerült iskolánk bevezetni a reggeli levente-oktatást. Nyáron a futball pályán tartottak kiképzést a városi levente oktatók. Emlékezetes esemény volt Szőke tanár úr vezényletével a nyári sárgaborsó begyűjtési közreműködésünk. A front átvonulása után az internátusban folytattuk tanulmányainkat. Kevesen voltunk, és mert „*kizökkent az idő*”, meglehetősen fegyelmezetlenek. Dübögtettük a padlót. Ezt a nyugdíjas Hoffman tanár úr bombázási morajnak hallotta. Csoma Erzsike tanárnő órája elmaradt, mert leszereltük a kilincset, és eldugtuk. Oláh tanár úr azért bosszankodott, mert óráját fahasogatás ürügyén blicceltük el. Tekintettel arra, hogy református gimnáziumba jártunk, vasárnaponként istentiszteletre kellett mennünk. A vallásórákon a hittan tanulás mellett zsoltárokat énekeltünk. A nem református tanulók saját vallásuk hitoktatóihoz jártak. Mialatt Sajtos tanár úr minden igyekezetét latba vetette, hogy a kálvinista hitre neveljen bennünket, Berci barátommal vígan gombfociztunk a padon.

Istentisztelet után sétáltunk egy kicsit a Városház kertje és az iskola közötti útszakaszon, és szemrevételeztük a korunkbeli kisúji lányokat. Helybeli osztálytársaimmal együtt szívesen jártunk a KIE-be (Keresztyén Ifjak Egyesülete), ahol Zsoldos tanár úr vezetésével és az előttünk járó felsőbb osztályos fiúkkal és lányokkal társasjátékokat játszottunk, népdalokat tanultunk, pingpongoztunk, és itt kezdtünk udvarolgatni is. Ez volt az igazi barátságkötési korszakunk, és ezek a barátságok egész életemben megmaradtak. Szívesen gondolok vissza erre az időre. Meg kell emlékeznem a most 92. évét betöltő Törzsök Béla énektanárunkról, aki az akkor fellendülőben lévő kórusmozgalom lelkes művelője volt. A gimnázium kórusával szép eredményeket értünk el, amelyek számunkra maradandó és pozitív élményként maradtak meg.

A fegyelmezetlenkedő kisdiákból végül is „érett” férfiú, majd olvasni szerető, színházba, hangversenyre, múzeumba szívesen járó mérnök vált. Köszönhető mindez egy olyan iskolának, ahol élet zengte be a falakat, és ahol a tanárok nemcsak oktattak, hanem neveltek a nehéz, emberpróbáló körülmények között is.

erdélyikalmi